

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ТА ЦІНИ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ананська М.О., к.е.н., доцент,
Зіновєєва М.І.

Одеський національний політехнічний університет

В ринкових умовах господарювання необхідною умовою функціонування підприємства є достовірність та повнота інформації про витрати, за допомогою яких формується собівартість.

Витрати є найбільш впливовою статтею, що визначає прибуток підприємства, а собівартість, в свою чергу, є одним із найважливіших показників діяльності підприємства, який впливає на рентабельність та платоспроможність підприємства.

Тому, актуальним питанням в обліковому процесі транспортної діяльності є формування собівартості автотранспортних перевезень. Важливість етапу формування собівартості перевезень обумовлюється тим, що собівартість перевезень є в подальшому базою для формування витрат та для оцінки економічної ефективності і якості надання послуг.

Дослідженням методів формування собівартості автотранспортних підприємств займалися такі вчені як Т. Косарева, І. Білоусова, В. Павлик, П. Власюк, М. Чумаченка, Т. Слизько. Не применшуючи значення напрацювань цих вчених, слід зазначити що вони приділяли увагу загальним методам формування собівартості не розглядаючи варіанти її розрахунку.

Тому, вважаємо за необхідне більш детальніше розглянути методичні засади формування собівартості підприємств та навести варіанти її розрахунку.

Формування собівартості на підприємствах автомобільного транспорту регулюється Наказом № 65 від 05.02.2001р. «Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті» [1].

Собівартість перевезень – це виражені в грошовій формі поточні витрати транспортних підприємств, безпосередньо пов'язані з підготовкою та здійсненням процесу перевезень вантажів і пасажирів, а також виконанням робіт і послуг, що забезпечують перевезення [1].

Згідно з нормативно-законодавчими документами існують методи за допомогою яких відбувається планування та формування собівартості перевезень (рис. 1).

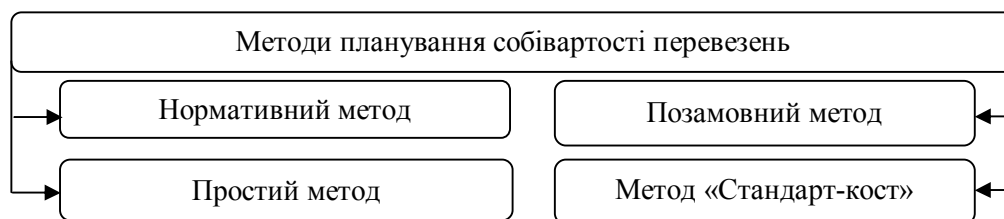

Рисунок 1 – Методи планування собівартості перевезень

Підприємства які займаються регулярними перевезеннями за одними й тими ж маршрутами застосовують нормативний облік витрат і калькулювання собівартості.

Нормативний метод калькулювання витрат складається з 4-х етапів:

- 1) систематичний облік витрат за існуючими нормами та за відхиленнями від норм, виявлення причин відхилень та винних у цьому осіб;
- 2) поточний та систематичний облік за змінами норм витрат;
- 3) складання нормативної калькуляції з періодичним коригуванням нормативної калькуляції, базою якої є діючі норми витрат;

4) визначення фактичної собівартості послуг у вигляді алгебраїчної суми нормативної собівартості, відхилень від норм та їх зміни [3].

В Рекомендаціях більша увага приділяється нормативному методу ніж іншим, проте на практиці цей метод застосовується дуже рідко, тому що за даним методом облік занадто деталізований [1]. На малих або вузько спеціалізованих підприємствах, де надаються один або два види послуг застосовується простий метод.

За простим методом собівартість розраховується у вигляді ділення всіх витрат звітного періоду на кількість виконаних послуг за цей період (пасажиро-кілометри, години роботи). На практиці цей метод використовується дуже незначною частиною підприємств.

Позамовний метод є найбільш популярним. Об'єктом обліку витрат при застосуванні даного методу є окремі види перевезень (робіт, послуг) за кожним окремим замовленням, а калькуляційними одиницями – відповідні одиниці їх виміру.

Існує метод при якому собівартість встановлюється заздалегідь і цей метод отримав назву «стандарт-кост». Застосовуючи цей метод, ми маємо можливість чітко встановлювати всі норми витрат, необхідні для надання послуг. Якщо встановлюються витрати понад норми, то за даним методом вони відносяться на винних осіб, а в разі їх відсутності – на результат діяльності автотранспортного підприємства.

Незалежно від прийнятого на автотранспортному підприємстві методу планування собівартості перевезень, на практиці її розрахунок може мати два варіанти повноти включення витрат (рис. 2).

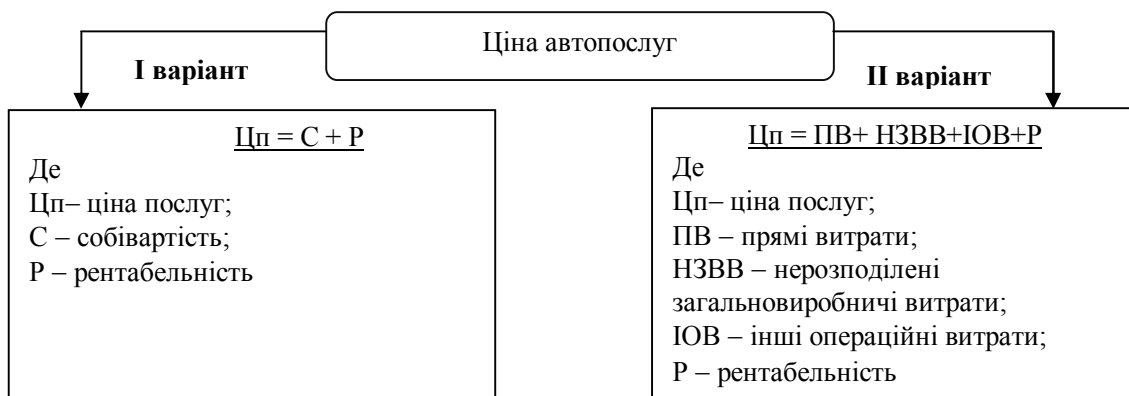

Рисунок 2 – Визначення ціни автопослуг

Перший варіант має назву «скорочена собівартість».

Він повністю узгоджується з вимогами П(С)БО 16 – до собівартості включаються тільки прямі витрати (паливо, матеріали, оплата праці, інші прямі витрати) та розподілені загальновиробничі витрати. За таким варіантом всі інші витрати, які входять до ціни послуг (адміністративні, збутові та інші операційні витрати), покриваються за рахунок рентабельності (прибутку) послуг [4].

Другий варіант має назву «повна собівартість». Він повністю включає до собівартості всі наявні прямі витрати підприємства, а також інші, які пов'язані з операційною діяльністю (адміністративні, збутові та інші операційні витрати).

До розрахованої ціни додають податок на додану вартість у розмірі 20% (на операції не звільнені від ПДВ) і визначають остаточну ціну, яка виставляється замовникам [5].

Таким чином, розглянувши сутність основних методів формування та калькулювання собівартості перевезень на автотранспортних підприємствах, можна сказати, що кожний з методів має як свої переваги, так і свої недоліки. Тому при виборі певного методу необхідно розуміти їх характерні особливості та пам'ятати, що правильний вибір методу є запорукою своєчасного одержання необхідної інформації та ефективного управління діяльністю підприємства.

Література:

1. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті від 05.02.2001 р. № 65 [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <http://www.uazakon.com/document/spart34/inx34634.htm>.
2. Баланюк І.Ф. Собівартість транспортних вантажних перевезень [Електронний ресурс]– Режим доступу до джерела: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/sre/2012_2/177.pdf.
3. Турило А.М. Управління витратами підприємства навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu16/>.
5. Бухгалтерський та податковий облік автотранспорту і автоперевезень / А.В. Базелюк, О.І. Малишкін: [навч. посібник]. – К.: ПУЛ. – 2011.